

OPRÁVILOVÁ, Eva; KROPÁČKOVÁ, Jana:
Předškolní pedagogika

Praha: Garada Publishing, a.s., 2016. 224 s. ISBN 978-80-247-5107-8

„Pochopiť podstatu zlatého veku detstva a rozumieť dieťaťu znamená tiež veľa študovať z kníh a učiť sa na základe skúseností druhých“ (Oprávilová, 2016, s. 9). Úvodným argumentom sa čitateľovi (študent učiteľstva, učiteľ, ale aj rodič) na začiatku monografie prihovára dvojica odborne erudovaných a skúsených autoriek Eva Oprávilová a Jana Kropáčková. *Předškolní pedagogika* vyšla v prvej polovici roka 2016 vo vydavateľstve Grada. Recenzovaná kniha tvorí „sprievodcu ku štúdiu otázok teórie a praxe predškolskej výchovy“ (s. 9). Nasledujúci posudzujúci text sa pokúsi opisom poukázať na to, že dobrých dôvodov venovať pozornosť tejto monografii je viacero.

Prvým dôvodom je pomerne obmedzená ponuka podobne tematicky zameraných a kvalitných textov v našom vedeckom priestore, ktorá by bola kultúrne špecifická a na úvod štúdia pre študentov vlastná ich rodnému jazyku. V roku 2001 (455 s.) Z. Kolláriková a P. Pupala spolu s kolegami vytvorili prvú ucelenú monografiu o predškolskej a elementárnej pedagogike na Slovensku a v Českej republike, ktorá nazhromaždila a jedinečne podala najnovšie poznatky o psychologických a sociálnych faktoroch ktoré ovplyvňujú vzdelávanie detí predškolského a mladšieho školského veku. S odstupom 15 rokov máme na trhu tematicky súhlasnú, avšak postupom spracovania tém odlišnú recenzovanú monografiu Oprávilovej a Kropáčovej (2016). Obe monografie sú z istého hľadiska potešujúcou správou o rozvoji vedného odboru Predškolská pedagogika.

Druhý dôvod prameni v samotnej monografii *Předškolní pedagogika*. Úplný prehľad o recenzovanom diele nemožno v tomto príspevku podať. Preto ponúkame len jeho stručný opis. Monografia je rozvrhnutá do desiatich kapitol. V obsahovej rovine zvlášť treba oceniť jasnú štruktúru kapitol s úvodným formulovaním ich dielčích cieľov a orientáciu výkladu zacielenú na riešenie otázok cieľového programu materských škôl, ktoré sú slovami Š. Šveca (2011, s. 29) „prioritou pedagogickovedných potrieb a záujmov v školstve a mali by byť akousi výsadnou trvalkou v záhradke pedagogikov, nielen didaktikov.“ Súbežnosť výchovných a vzdelávacích vplyvov pôsobiacich na dieťaťu v predškolskom veku by mala podľa Oprávilovej byť „viazaná konkrétnym obsahom, čo v osobnostne orientovanom poňatí možno chápať ako prednosť, i ako úskalie. Zmyslom predškolského vzdelávania nie je formovať dieťa podľa určitej predstavy (pozn. autorky textu: ktorej zdanlivá jasnosť môže byť iluzórna), ale vytvoriť pre každého jednotlivca dobré predpoklady pre pokračovanie vo vzdelávaní. Obsah predškolského kurikula má prebúdzat a podporovať individuálne rozvojové možnosti každého dieťaťa“ (2016, s. 14).

Je to úloha nanajvýš neľahká, ktorej zmysel a nutnosť riešenia autorky formulujú argumentom: ak chceme ako „skupina odborníkov, rodičov i starostlivých priateľov dieťaťa predškolského veku“ (Vávra, 1946, cit. Podľa Oprávilová, 2016, s. 35) pripraviť deťom príjemné, vľúdne, akoby samo sebou prirodzene plynúce radostné detstvo, zistíme, že „je to úloha náročná a iba dobrý úmysel a láska k deťom na jeho naplnenie nestačí“ (tamže, s. 9). Pri mnohých odpovediach na tieto neľahké neustále sa vyskytujúce základné otázky nám napomáha svojim výkladovým vzhľadom dvojica autoriek. Čitateľ sa pri hľadaní pedagógom vlastných trvalo krehkých kompromisných riešení môže spolu s autorkami nechať inšpirovať v kapitole I. *Predškolská výchova a predškolská pedagogika* (s. 10-16), ale aj históriou „II. Premien výchovy predškolského dieťaťa“ (s. 17-33), počas ktorej naši predchodcov realizovali „*kroky vpred i kroky vzad v predškolskom vzdelávaní*“ (s. 34-38). Následne ho autorská dvojica oboznámi so „*Súčasnou vzdelávacou politikou EU vo vzťahu k predškolskému vzdelávaniu*“ (s. 38-39), hĺbkovým opisom mu priblíži vybrané „III. Systémy predškolskej výchovy a vzdelávania“ od „*Pôvodných reformných pedagogických alternatívnych predškolských vzdelávacích programov*“ Montessoriovej a Steinerja, cez „súčasnú inovatívne zahraničné modely“ Reggio pedagogiky, Kompenzačnej a akceleračnej výchovy i tzv. Situationsansatz, až k náhľadu na „*Vzdelávacie programy v súčasnej českej materskej škole*“ (s. 40-58). Nasledujúce kapitoly a ich podkapitoly pomenúvajú „IV. Ciele predškolskej výchovy a vzdelávania“ (s. 59-69), „V. Obsah a podmienky predškolského vzdelávania“ (s. 70-83) a za a mimoriadne zdarný považujeme opis „VI. Činnosti dieťaťa“ v zmysle hry, učenia a pracovnej i tvorivej činnosti (s. 84-127). Nasledujúca VII. kapitola venuje pozornosť „*Hodnoteniu výsledkov predškolskej výchovy a vzdelávania*“ (s. 128-137). Jasná identifikácia „VIII. Medzníkov výchovy v predškolskom období“ (s. 138-169) a opis „IX. Dieťa na prahu školskej dochádzky“ dopĺňa obraz o realizačných výstupoch podmienených procesom predškolského vzdelávania. V poslednej X. kapitole venovanej „*Úlohám dospelého v predškolskom vzdelávaní*“ (s. 179-191) autorky venujú svoju pozornosť významom dospelých (rodičov, starých rodičov i učiteľov) v predškolskej výchove a špecifikujú rolu predškolského pedagóga.

Recenzovaná monografia je ukázkovým sprievodcom, ktorý rozoberá základné otázky súčasnej predškolskej pedagogiky ako teoretickej základni pre vlastnú reflexiu s ponukou, ako využiť poznatky v praxi. Hľadanie čitateľových odpovedí na mnohé aktuálne nastolené otázky sa môžu posunúť aj ďalej. V závere každej kapitoly autorky naformulovali otázky a „námety k zamysleniu“. Otázniky však neznamenajú, že sa pohybujeme v neznámom teréne. Naopak o predškolskej pedagogike, o tom dosvedčuje aj táto monografia, už vieme mnoho. Avšak v súčasnosti sa nemálo z toho premieňa, často až do tej

miery, že možno aj neznalosť nás navracia k dojmu opätovného nastolovania akejsi „novej“ paradigmy. V závere sa nazdávame že, opisované témy „trvalky“, v zmysle základných otázok predškolskej pedagogiky by mali tvoriť prioritnú oblasť neustále sa zvyšujúcej a narastajúcej poznatkovej bázy učiteľiek materských škôl vyúsťujúcich v ich každodennom úsilí a nenahraditeľnej každodennej „poľnej“ práci. Hľadanie odpovedí na tieto otázky majú v sebe príležitosť pre rodičov nielen súčasných predškolákov, ale aj celej verejnosti brániť sa často krát nezávažným a unáhleným reakciám na „nové“ trendy. Sila spolupráce by mala byť premenená skrz každodenné snahy cielene spoluutvárať spoločný záujem generácií: „vzdelanie ako skryté bohatstvo“ (Helus, 2012, s. 9), ktoré nás svojim dosahom skrz úsilie našich detí spoločne presahuje.

LITERATÚRA

- HELUS, Z., BRAVENÁ, N., FRANCOVÁ, M. 2012. *Perspektivy učitelství*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2012, 126s., ISBN 978-80-7290-596-6
- OPRÁVILOVÁ, E., KROPÁČKOVÁ, J. 2016. *Předškolní pedagogika*. Praha: Garada Publishing, a.s., 2016, 224s. ISBN 978-80-247-5107-8
- ŠVEC, Š. 2010. Súčasný pedagogický výskum na Slovensku. In *Pedagogická orientace. Vědecký časopis České pedagogické společnosti*. Roč. 20, 2010, č. 2, s. 23-23, ISSN 1211-4669

Darina Dvorská
Ústav pedagogických vied a štúdií
Pedagogická fakulta Univerzity Komenského
Bratislava